

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

36. Miracula Xauerij in ora Piscaria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

pagis longè diffitis habitarent,angebatur animo vehementer,quòd vnus folatio, & ope adesse omnibus non valeret; quare noctium partem ad eundis iis dabat, & vbiqumque quis in lucem venisset, vel ex eâ exisset, eò confestim ad baptismum, & vnus accurrebat. Ac fuere hi quidem in Parauorum culturâ, sudores Xauerij, & contentiones, sed quibus de cælo, multo diuersissimum leuamen suggerebat Deus ab cibi quem dixi, somniqumque parsimoniâ cui assueuerat: tanta enim illum deliciarum cælestium exaggerabat copia, vt inter beatos beatus agere, nò inter barbaros vitam trahere videretur: cogebatur nihilominus sapiùs interpellare diuinam bonitatem, ne vellet sui esse tam prodiga, & cruciabatur amore ac desiderio pulchritudinis immensæ, sed procul distat; ac promulside summi boni sed nondum possessi: sic ille de se, alium assimilans, ad animæ patrem scribit (quo nomine compellat Ignatium) De his regionibus quòd dicam non habeo, nisi eorum qui Infidelibus ad Christum vocandis dant operam, esse tam liquidas voluptates, vt si quid est in vitâ iucundum, hoc vnum planè sit, nec rarò contigit audire me hominem inter istos Neophitos cursare solitum, exclamantem, parciùs, ô Deus! parciùs istas animi tantas delicias, aut eas si lubet tam larga manu profunderè, transfer oro me illuc, vbi te videam; instar enim grandis tormenti est, viuere, nec tamen te videre.]

36. Duobus his quæ artigi præsidis in conuersionem oræ Piscariæ vir sanctus incubuit; agendi efficacitate, & virtutum exemplo. Tertium eò potentiùs, quòd inter homines rariùs, potestas edendi miracula, quorum ea fuit admirabilitas, vt homo cælestis, ab ethnicis quoque passim vocaretur; ea multitudo, vt quod in testimoniis publicis eius sanctitatis legitur consignatam, ingens possent volumen conficere. Videbatur enim diuina bonitas (scribit ipsemet Sanctus) immisis morbis illos populos impugnare, vt vel inuitos sibi addiceret, expertiqumque discrimen inter Christianorum Deum & Pagodes Brachmanum, præpotentem illum verumqumque agnoscerent, cuius imploratâ clementiâ, repentiè curabantur; illos stipites esse, & latibula dæmonum, apud quos nullum malis suis remedium assequi poterant, quod inter Parauos erat ad eò notum, vt quemcumque etiam ethnicorum, tentasset grauior valetudo, mox ad Apostolum, sanitatis & baptismi causâ confugeret. Sed eo numero cum essent, vt vnus par esse omnibus non posset, tot ac tam inuicem disiuictis; Deo visum quam impertierat seruo suo Curationum gratiam, in eos diuidere, quibus suas vices committeret. Erant ij ex indigenis pueri, quos aquis diuinis tinxerat, & erudierat tam ritè primis fidei elementis, vt tutò possent alios docere: horum vnum precatoriâ coronâ, crucifixi effigie alterum, alium thecâ reliquiariâ, alios aliis quæ consueuerat secum ferre, confidenter armatos, in diuersa spargebat, vbiqumque pagorum, & mapalium iacerent ægroti; eò vt venerant, vt vnus salus prodesset quàm plurimis, vicina cogebant; tum fidei symbolum, post Dei mandata coram sapiùs iterabant, etsi quid præterea de Christianæ doctrinæ

36

Miracula
Xauerij in
ora Piscariæ.

doctrinæ

doctrinæ principis, tenerent memoriâ. Indè quærebant ex ægrotis, certone Christo, atque ex animo crederent, vellèntque salutis lauacro abluï, qui cum se integra, & sincerâ mente id velle retulissent, admouebatur iis à puero corona, vel simile aliud, cuius attractu benefico sanabatur corpus, post verò animus expiabatur Xaverij manu, qui propterea corona Virginis suôque alio priuata pietatis instructu ferè semper carebat, quod esset perpetuò in puerorum manu edendis miraculis occupatus. Rosarij quidem ex quo prodigijs virtus clarnit manifesta, vix vnquam contigit vrillud reciperet, nisi vno ex pago ad excolendum alium transiturus, cum esset solitus illud initio de collo suspensum gestare. Adfuere quandoquè confertissimum populum docenti, à Manapare anheli, tristisque nuncijs, rogantes eò se quamprimùm conferret ad expellendum, cacedæmonem, à quo diris modis conserpebatur ipsorum Dominus: at is arrogantem spiritum dedignatus, nolensque illius fugandi causâ, rem tanti omittere, vel differre; docendo perstitit, donec dimissâ concione, pueros aliquot eò misit, tradita iis cruce quam ad pectus gerebat, vt ereptum irent arreptitium illum ex Dæmonis vnguibus, traxit multos cum iis expectatio euentus, locum subeunt vbi magnis vllatibus, ac furis agitabatur miser, impurissimo spiritu indignante expulsionem sui, non magno aliquo Apostoli sancti molimine, sed puerorum balbutie, proximè futuram, & patebat certos indubitati exitus venire pueros, & conficiendi quicquid iis bonus Pater mandasset; nam cum soleat illa ætas, infans eiusmodi ac furialibus terri spectaculis, ipsi è contrario, absque vllò metu circumstistere rabiosum, adeò contemptim, vt canem non cacodæmonem fugaturi, decantare alacriter solemnes suas preces, tandèmq; hostem audenter cogere, vt cruci osculum figeret, ac statione iniqua cederet; cessitque statim malignus occupator non modò corporis quod inuaserat statione, sed complurium animarum, quibus indè perspecta crucis adorandæ contra dæmones virtus, religionem veram persuasit. Hanc tulit Xaverius puerorum manu victoriam; quæ sequitur non tam virtute miraculi, quàm miraculo virtutis, tota illius est. Ibidem Manapare, aut verò propius Comorino, stipis aliquid à mendico rogabatur: erat is toto corpore vlceribus lacer, & sanie diffuens, sibi vix ferendo alijs ne aspectu quidem. Seducit miserum seorsùm vir sanctus, corpus vt erat, instar vlceris vnus, diligenter lauat, eamque eluuiem purulentam, obseruantibus tacitè duobus ciuibus, ebibit magnam partem, stomachi prorsùs heroicâ, suisque violentiâ; demùm genibus flexis Deum silentio precatur, sed opus nihil fuit prolixis precibus ad impetrandam mendico sanitatem, cui tantæ virtutis excellens meritum illam contulerat, curatione siquidem repentinâ, veluti derasa corpore scabies simul conciderat, momento coierant vlcera, & Deum, eiusque famulum celebrans, pulchrè valens abcessit. Quod huic non vni, sed eadem virtute impensum multis beneficium, testantur auctoritates publicæ de sanctimoniâ Xaverij conscriptæ, dum

aiunt

aiunt sapius vlcera fistulosa , & deformes plagas suâ manu lauisse , eporaque eadem quâ lauerat aquâ confestim sanasse. Minoris huic stetit, sed accipienti non minoris fuit, quodd in Punicali, hospitis sui Indi pie humanitati reposuit. Excipiebat is Christi Apostolum quoties ex itinere transisset, & quem pro sancto obseruabat, prosequeretur ministerio reuerenti; tres de vxore tulerat filias, & suâ tenui contentus mediocritate, nihil desiderabat præterea nisi masculam prolem, sibi solatio futuram: quod cum aliquandò insinuasset viro Dei, esse illum bono animo iussit, voti que spem magnam potiundi concipere: at nihilo secius hæsitanti, rogantique vt in spei pignus, suum Francisci nomen suâ scriptum manu seruandum traderet; non modò simplici pietati morem gessit, sed etiam addidit, certò fore, vt illum Deus oprati compotem faceret, vicitque successus tam promissi fidem, quàm vota postulantis; intra paucos annos tribus masculis auctus est, æquato cum prole feminea numero. Etsi autem hæc erant admirabilia, documentis tamen illustrioribus serui sui Apostolatam corroboraui Deus, cum per eum defunctis vitam redonauit; hosque multos in ora Piscariæ fuisse in actis legitur publicè confectis, licet extet paucorum distincta singularisque memoria. Excitandis profectò animarum tot millibus ex peccati morte in vitam diuinæ gratiæ insudanti, & immorienti, hoc vel antidotum, vel honorarium debebatur, vt corporum quoque penes illum esset excitandorum potestas insolita. Tria potissimùm eiusmodi tunc celebrabantur ab iis populis. Vnum in Antonio Miranda quem cum Augustino Pirra similiter adolescentulo, & utroque Indo, itineris comites ducebat Xauerius, quodd iis clericorum, & Catechistarum vice vteretur, intercepti nocte haud procul Pandocali. (Talem inter & Manaparem pago) in tugurium ad quietem duo pueri secedunt; vir sanctus in alterum ad precandum. Est autem India vniuersa infesta serpentibus præsentissimi veneni, præsertim vero serpente pileato, cui nomen id indidit extans è capite cartilago, hic intrâ vnam fermè horam, insanabili toxico quem pupugerit necat: huius generis serpens suum habebat in mapali cauum, in quod pueri duo ad somnum concesserant: horum alter Antonius telo ictus lethali interiit, neque sentiente nec aduertente priùs Augustino quàm postridè frustra excitatum, pulsatumque mortuum comperit, mortisque mox causam deprehendit, cum subductâ cui indormierant storeâ, qui nidulabatur sub eâ serpens; se quoque ab oculis subduxit. Tunc flere puer, & magnis vocibus eiulans, Xauerio casum nuntiare qui nec indè turbatior, imò neque admirans, sed blandè subridens; videamus, ait, quid rei sit, nec enim vt reris, est mortuus: tugurium ingressus ad latus cadaveris genua flectit, fixisque in cælum oculis, & paucis precatus, liuidum mortu, & tumidum pedem saliuâ tangit, d. in cruce consignat; tum manu prehensâ. Antoni, ait, in nomine Iesu Christi surge, nec plura statim & viuens, & sanus, & tam vegetus puer ex morte rediit vt cum sodali reperierit suum iter. Secundum Combaturæ, tractus eiusdem pago patra-

tum est. Sacris indutus Xaverius, rem diuinam parabat in ædicula protomartiris Stephani, cum sensim propius inualescere ploratus, & lamenta, velut desperabundæ vocis, quibus ille, dum hæret suspensus, monetur, matrem infelicem cum agnatis ducere humandum filioli funus, qui lapsus in puteum illic fuerat præfocatus. Filij casu, & matris dolore ingemiscens, vt erat ornatus ad rem Sacram, processit lugenti obuiam, consolationem aliquam facturum, ex quo illa repente in spem recuperandi filij erecta, eius se vestigijs aduoluit, rogat sibi filium suum reddat, non fore id ipsi difficile, qui apud Deum nihil non posset, stare illi rem omnem breui solum precatiunculâ; sibi verò, & filio vitam agi nec iuere in casum tot matris, & comitantium lachrimæ: sanctus in genua proci-dens, post breuem ad Deum precationem surgit, manûque pueri correptâ, Iesu Christi nomine surgere illum iubet, ac viuere; quo tanquàm diuino Apostoli iussu, rediuiuum mox filium, recipit parens rediuiua, omnes miraculum prædicant, lucûsque funeris in effusa velut renascentis gaudia mutatur. Maiori fiduciâ claret quod sequitur, agebat in Punicali sanctus, dum illic pestilens grassaretur morbus, mirâque tum visendis ægrotis, ipsius præstabat charitas, tum fides ardens per sanandis, contigit iis morbis extingui ex primariis adolescentulum, parentum spes & delicias: qui primùm in seipso mœrorem retorquere, lucûque non consolabili sibi ipsis irasci, & queri peremptum à se filiolum, quòd valetudinem ægrotanti, non præuertissent à sancto petere, quam tot aliis facilem donabat. Inter hæc illos noua subire fiducia, fore æquè potentem in restituendâ mortuo puero hæc luce, vt fuisset in restituendâ sanitate: quare ad illius abiecti pedes cum cadauere filij, interpunctis gemitu, fletûque vocibus, negare se indè abscessuros, nisi sibi viuentem filium redderet. Non tulit vir, totus ex medullâ concretus teneræ charitatis, miserabile spectaculum otiosus videre; sed suæ virtutis meritum illorum fidei adscribens, sublatis de more ad Deum oculis precatus, defunctum vocauit, viuûmque parentibus statuit. Horum quidem trium tantummodò, idcirco distinctiùs memini, quòd in publicis literis de beatorum honoribus sancto tribuendis, distinctiùs pariter, & explicatiùs narrentur, possunt tamen his alij etiam adiungi; in quibus puella quam Bembare, pago eiusdem oræ ad vitam reuocauit, quòdque vt maiorem præ se fert admirationem, ita & gloriam, ex pueris vnus quos consueuerat, ad sanandos ægrotos mittere, Punicali in oppido, duos vitæ defunctos restituit, nec plura quas dixi tabulæ continent. Ibat alter iam annus formando in Parauis Christo, nec Paulus Camers, nec Franciscus Mansilla, Apostoli comites qui ad solatium ægrotantium militum in Mozambico substiterant, post tantum temporis comparebant, etsi gubernator quamprimùm adfore confirmasset, nec vnus Sacerdos toto illo tractu, tam diuersa, & necessaria numerosissima Christianitati præsidia suggerere poterat, quibus recentior pietas, & foueretur, & cresceret. Ad hæc delectum, aliquot iuuenum sanctus habuerat, non vulgari

vulgari virtute, atque ingenio, quos Goam secum ducere festinabat, ut inde ab literis, & Ecclesiæ ritibus egregiè instructi remitterentur in patriam futuri suis diuinorum interpretes, & magistri. Quibus permotus consiliis, anno eius æui 43, exeunte, repetito mari, sub medium Ianuarij Cocinum, & Goam haud multo post appulit; eius focij duo, longè quidem priùs tenuerant Indiam, verùm iisdem à Sofa de causis vetiti ad eum se conferre, à quibus Xauerius ægrè admodùm olim se expedierat, ne Goæ defixus manere cogeretur: de quo hîc mihi nascitur argumentum necessariò explicandum.

37. Nam quòd ante Xauerij, Goam in insulam appulsum, eam infinito ex numero ethnicorum, tam pauci ad Christum transissent, inde potissimùm fiebat, non quòd illuc aduecti ex Europâ lucris ad rem augendam acriùs quàm linguæ Indorum ad eos docendos incumberent; verùm præcipuè quòd fidem amplexos, nemo erat qui vel minimo vitæ subsidio iuaret, cuius illicio maximè pueri, & egentes, facillè ad Christum pertrahi potuissent. Dolebat calamitate hâc auarâ & fordidâ Iacobus Borbanus, regius Goæ concionator, & eam frequenter apud Michaëlem Vazium, Vicarium, & Petrum Fernandium causarum Cognitorem, progubernatorem Castelblancum, & Cosmum Annesium, tunc quidem vrbi ab secretis, post autem Regis tota India quæstorem, apud hos inquam, & amicos, & eximæ virtutis; has sordes incufabat, & lamentabatur; cuius piis querelis vel vtrò per sese, vel eius suasu adiiicerent animum, charitate illorum promissisque confusus, manum ipse operi adiecit quod diù fuerat meditatus, deque illo ad populum pro concione verba fecit, vehementer exostulans, & exclamans in tantam cladem animarum, quæ posset tantulo per eos redimi, à quibus tunc audiebatur, si modò id vellent. Nec enim ab iis exigi ut per se illas venarentur, idiomate illarum patrio destituti; nec amore instincti salutis alienæ, iis cicurandis insisterent; sed suo cuiusque pro modo ac studio symbolum conferrent ad alendos illos qui Christo nomina dedissent, & suo aliquo ære illos æternitati assererent, quam & iis Christus, & mortalibus omnibus toro suo sanguine emisset. Hæc ille, quibus mentes auditorum idem qui linguam dicentis mouerat, spiritus impulit, ut in societatem quandam multi conuenirent, penès quam id esset oneris, neophitos pueros, communi sumptu in religione educandos curare; quæ Sanctæ Mariæ à Luce sodalitas propterea dicta est, quòd iis de rebus initio in ædicula eiusdem nominis tractarent. Verùm ut præclarissima quæque, non vna parit, & perficit nox; hoc solum principio agebatur ut in Goæ vicinia collecti aliquot ex idololatriæ Indorum, tenui seminario recepti alerentur; sed opportunis subsidiis eò creuit id opus, ut ab Æthiopibus ad Iapones eius benignitas funderetur; nam & largitate priuatorum, & Gamæ gubernatoris ex freto Arabico cum exercitu reducis, mirificè auctum est, & Regis potissimùm Ioannis III. qui agros quondam Pagodibus sacratos

37
Fundatio seminarij sanctæ fidei Goæ, & Collegij societati Iesu.